

Σύμμεικτα μικρομωραϊτιδικά

1. Οἱ παλαιότεροι φίλοι τῆς Τύρβης ἀσφαλῶς θυμοῦνται ὅτι τὸ φυλλάδιο τῆς Φαιδρᾶς Συντεχνίας μὲ τὸν Μωραϊτίδη ἀρχισε καὶ ἄς ἀνακαλοῦσε ὁ οἶνος ὑπότιτλος του τὸν Παπαδιαμάντη. Ὁ ἀρχι-turbator δὲν εἶχε ἀκόμη ἀλιεῦσει ἄλλους σύντεχνους καὶ ἔτσι ὄλο τὸ μὴ-νόφυλλο γράφτηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο, πλην ὅμως τὴν μερίδα τοῦ λέοντος τὴν ἐχάρισε στὸν ὄμορο καὶ ὀμότιμο Β. Π. Καραγιάννη. Ἐκτοτε ἐμφανίστηκαν καὶ ἄλλοι ἐραστὲς τοῦ ἀριστεροῦ ψάλτη στὸν Ἅγιο Ἐλισσαῖο, μὲ προεξάρχοντες τὴν ποιήτρια Ἀνθή Λεοῦση καὶ τὸν Κωνσταντῖνο τὸν περισπῶμενο.

2. Στὸν Μωραϊτίδη χρωστᾶμε τὴν παγίωση τοῦ στίχου
μὲ τοῦ Βορηᾶ τὰ κύματα
ποῦ ὁ ἐπόμενός του εἶναι

σοῦ στέλνω χαιρετίσματα.

Παγιωμένοι πιά καὶ δροσεροὶ γιὰ ἄλους ὅσοι ἔχουν στὴν καρδιά καὶ στὸ νοῦ τὴν ξυνωρίδα τῶν Σκιαθιτῶν Ἀλεξάνδρων καὶ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία. Μὲ αὐτὸν τὸν τίτλο τιτλοφοροῦνται οἱ ἔξι σειρὲς τῶν ταξιδιωτικῶν τοῦ μετέπειτα Μοναχοῦ Ἀνδρόνικου, κείμενα ποῦ ἀσφαλῶς θὰ ἀναπαύσουν πολλῶν τὸ μέτωπο, ὅταν μὲ τὸ καλὸ ἐπανεκδοθῶν μὲ φιλολογικὴ ἀρματωσιά.

Μὲ τὸν ἴδιο ὄνομάτισε τὸ περιοδικὸ τοῦ Δήμου Σκιαθοῦ (Ἀπρίλιος 1994 - Ὀκτώβριος 2000) ὁ μακαρίτης Χρῆστος Χειμῶνας.

3. Ὁ Χρ. Χειμῶνας, μὲ ρίζα Λιμνωίτικη καὶ τριτεξάδελφός μου κατὰ τὴ μακαρίτισσα μητέρα μου, συμπλήρωσε τὴ μωραϊτιδικὴ βιβλιογραφία τοῦ Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα καί, ὅσο ξέρω, τὸν παρότρυνε νὰ πουλήσει κάποιο διαμέρισμά του γιὰ νὰ ἐκδοθεῖ ὁ τέταρτος τόμος τῶν μελετημάτων του γιὰ τὴ Σκιάθο. Καλὴ συμβουλὴ μαθητῆ στὸν διδάσκαλό του.

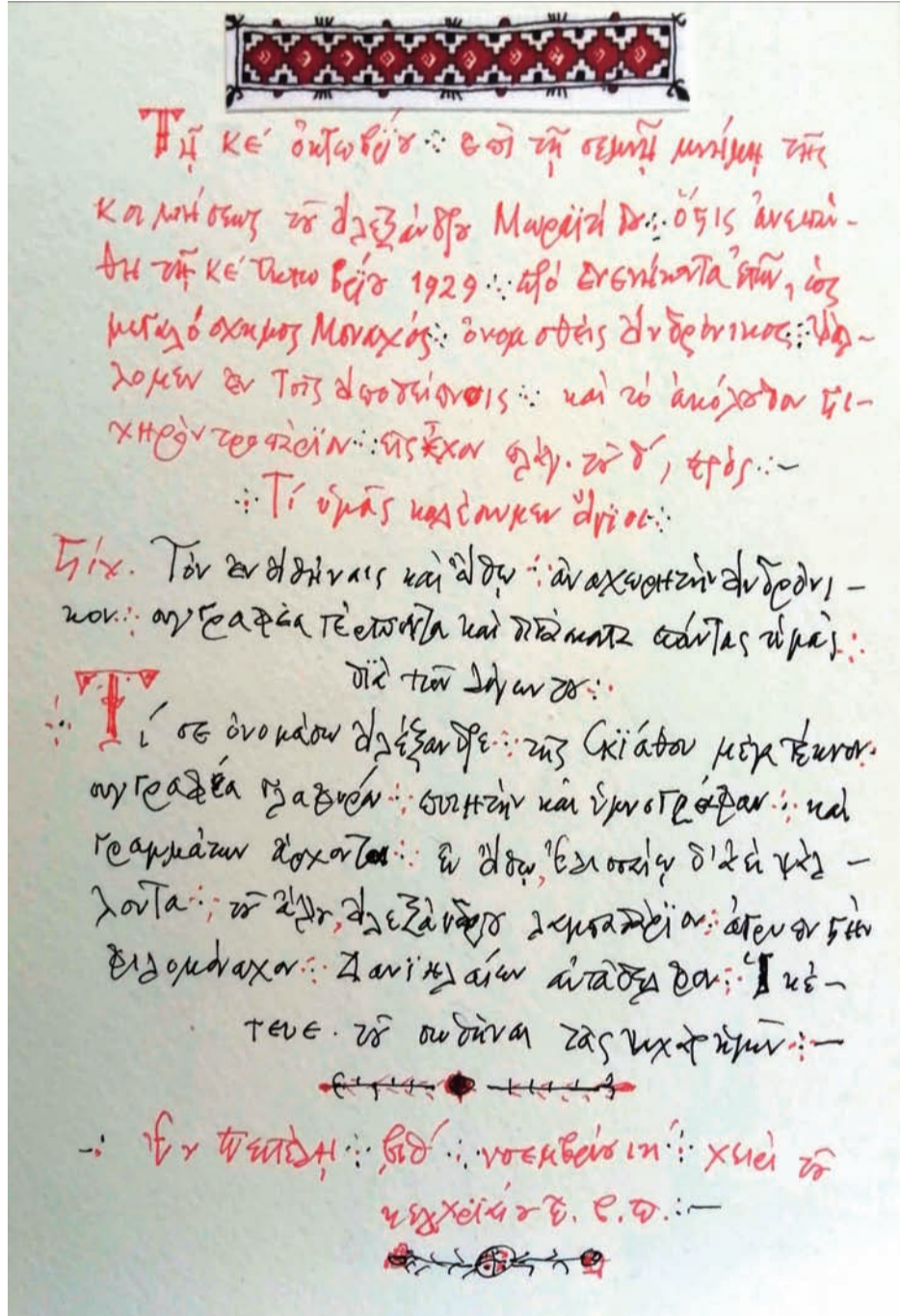
4. Θεμελιωτὴς τῶν μωραϊτιδικῶν σπουδῶν ὑπῆρξε ὁ διδάκτωρ τῆς θεολογίας Ἰω. Ν. Φραγκοῦλας (1906-2001). Ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Μωραϊτίδη. Μετὰ τὴν ἐκδημία του ἡ Καθημερινὴ (18.12.2001) φιλοξένησε τὸ κείμενό μου «Ὁ τελευταῖος Σκιαθίτης μελετητὴς τῶν δύο Ἀλεξάνδρων». Ὁ τίτλος εἶναι ἴσως ἀδικος, ἔχει ὅμως ὑπερβολικά, τουλάχιστο τὸν καιρὸ ποῦ γράφτηκε.

Τὸ κείμενο ἀρχίζει μὲ τὴν πρώτην παράγραφο τοῦ βιβλίου του Ἀυτοβιογραφικά: «Γεννήθηκα στὴ Σκιάθο, τὸ ὠραῖο νησί τῶν Βορείων Σποράδων, στίς 31 Ὀκτωβρίου 1906. Στὴ βάρπησή μου πῆρα τὸ ὄνομα Ἰωάννης, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατέρα μου, ποῦ πνίγηκε στίς 29 Αὐγούστου 1895, ὅταν γύριζε μὲ τὴ βάρκα του ἀπὸ τὴν πανήγυρη τοῦ Ἁγ. Γιάνη τοῦ Κάστρου καὶ τὸ περιστατικὸ αὐτὸ περιγράφει ὁ Ἀλεξ. Παπαδιαμάντης στὸ διήγημα «Σταγόνα νεροῦ».

Ἐντιγράφω καὶ τὴν τελευταία παράγραφο τοῦ κειμένου τῆς Καθημερινῆς: «Πολλοὶ πολλὰ τοῦ ὀφείλουμε καὶ μόνο γιὰ τὰ Χρονολόγια Παπαδιαμάντη καὶ Μωραϊτίδη ἡ ὀφειλὴ μας εἶναι ἀπερίγραπτη. Ἄμποτε νὰ μπορούσε κανεὶς, μιλώντας γιὰ τὸν Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα, νὰ μιμηθεῖ ἀμυδρότατα ἐκεῖνον ποῦ ἀθανάτισε τὸν μακρινὸ του πρόγονο Φραγκοῦλα Φραγκοῦλα στὸν παρακλητικὸν «Ρεμβασμὸν τοῦ Δεκαπενταγούστου».

Ἦτέρογκα πράγματα ζητῶ, ἀλλὰ μὲ ἀναπαύει ἡ βεβαιότητα ὅτι ὁ Ἰωάννης Ν. Φραγκοῦλας ποῦ ἐκοιμήθη, καθὼς τοῦ ταίριαζε, σὲ ἔτος παπαδιαμαντικὸ, θαλασσοπορεῖ «Μὲ τὰ πανὰ» τῆς ἀγγελικῆς σκούνας ποῦ ταξίδεψε κάποτε καὶ τὸν Μωραϊτίδη».

Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος

Τῆ κε' Ὀκτωβρίου, ἐπὶ τῆ σεμνῆ μηνίμῃ τῆς κοιμήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδου ὅστις ἀνεπαύθη τῆ κε' Ὀκτωβρίου 1929, πρὸ ἐνενήκοντα ἑτῶν ὡς μεγαλόσχημος Μοναχὸς ὀνομασθεὶς Ἀνδρόνικος. Ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις καὶ τὸ ἀκούλουθον στιχηρὸν Τροπάριον εἰς ἕχον πλάγιον τοῦ δ', πρὸς: Τί ἡμᾶς καλέσωμεν ἄγιον.

Τί σέ ὀνομάσω Ἀλεξάνδρε
Τῆς Σκιάθου μέγα τέκνον
συγγραφεῖα γλαφυρὸν
ποιητὴν καὶ ὕμνογράφον

καὶ γραμμάτων ἄρχοντα
ἐν Ἄθῃ Ἐλισσαίῳ δ' αἰεὶ ψάλλοντα
τοῦ ἄλλου Ἀλεξάνδρου λαμπαδαρίου
ἀγρυπνηστὴν φιλομναχον
Δανηλαίων αὐτάδελφον
Ἰκέτευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
Ἐν Πεντέλῃ, βιβ' Νοεμβρίου ιη'
χειρὶ τοῦ κερχριατοῦ Π.Β.Π.
(Π.Β. Πάσχου χεῖρ)

ὕπὸ τὴν πνεύσαν ἕξω τρικυμίαν

Μὲ βροχή, σχεδὸν χιόνι στὰ σπάργανα, ψάχνω νὰ βρῶ τὸ ἕνα καὶ μοναδικὸ μου φύλλο τοῦ ΜΗΧΑΝΕΣΑΙ. Τὸ εἶχα ἀγοράσει ἀπὸ τὰ θελκτικώτατα ἐκεῖνα κουτιά προσφορῶν τοῦ ἐπι τῆς Τομισηκῆ βιβλιοπωλείου (κοντὰ στὸ πάλαι ποτὲ τυπογραφεῖο Νικολαΐδη). 10 λεπτά, δίστηλη, σελίδες ὀκτώ, σχήματος 4".

Νὰ τὸ ψαύσω κάπως, νιώθοντας τὰ δικά του χούγια, νὰ ἀνοίξω κουβέντα μαζὶ του. Τί θυμᾶται. Τί εἶδε. Πῶς πόρεψε.

Τὸν κύριο Μωραϊτίδη νὰ σπεύδει, σβέλτος, γεμάτος ἰδέες, ρωμαλέος 32 ἐτῶν, στὰ τυπογραφεῖα τοῦ «Μέλλοντος». Νὰ ρουφήξει τὴν μυρωδιά τοῦ μελανκοῦ, τὰ βογγητὰ τοῦ πειστηρίου (μεθῶν ὡσάν σὲ σαρκί Σκοπελιτικὸ ποῦ τὸν πᾶει στὰ νερά του). Γυρνᾶει τὰ φύλλα, λάμπουν τὰ μάτια του, τὸ χαρτί σγεδῶν ζεστό καὶ τὸ μελάνι ἀφήνει ἕγχι στὰ νύχια. Τὸν «Περιπλανώμενον» καὶ τὸν «Κάποιον». Πύλος, Κέρκυρα καὶ τῆς Μακεδονίας ντέρτια. Μὲ πέντε-ἕξι φύλλα ὑπὸ μάλῃς χώνεται στὴν ταβέρνα, νὰ πανηγυρίσει τὴ νέα ἐκδοση. Σκέφτεται τὰ δικά του λόγια, δοκιμάζοντας τὴν πρώτην ἐρυθρὴ γουλιὰ. «Τὰ δὲ πυράφτια, ἦτοι τὰ ἀπὸ τοῦ πρώτου στυπτείου ἀρνούμενα νέα κρασιά, εὐκολώτερα δοκιμάζονται εἰς δόλοκλειστον καὶ θερμὴν ταβέρναν, ἐντὸς τῆς ὁποίας περιοριζομένη ἡ εὐωδία των ἢ ρητινωτήκτος, πληροῖ ἀληθινῆς θυμηθίας τὰς καρδίας τῶν φαιδρῶν ἐκεῖνων πανηγυριστῶν, ὅτινες ξεκοκαλιζόντες τὴν ἀφρότηκτον γαλοπούλαν ἢ τεμαχιζόντες τὸ κάτασπερον χαιρινόν, γνωμοδοτοῦσι τελεσφορώτερον περὶ τῶν κρασιῶν τῆς νέας ἐσοδείας ὑπὸ τὴν πνεύσαν ἕξω τρικυμίαν».

Κι ἐμεῖς σήμερα, γυρνᾶμε τὰ δικά του φύλλα καὶ φουρτούνες ἕξω, τρικυμίες ζόρικες. Αὐτὲς τὸν χαβὰ τους. Μέσα μας, ὅμως, μπονατσάρει ὁ καιρὸς καί, ἀληθινῆς θυμηθίας πληρούμεθα.

Ἀντώνης Ν. Παπαβασιλείου

ΠΑΛΑΙΟΣ, ΠΕΡΥΣΙΝΟΣ, ΠΡΟΠΕΡΥΣΙΝΟΣ καὶ ΜΗΝΙΑΙΟΣ

Ἑορταστικὸν λιβελλίδιον

Βαρυχειμωνιά.....Κυτᾶ πλάϊ του, στὸ τραπέζι, τὴν κανάταν «πεπληρωμένην οἴνου μαύρου σπιτίσιου, καί, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, πληροῖ τὸ ποτήριον ἐκεῖ πλησίον», ὁ Μωραϊτίδης...

Εἶναι στὸ σπῆτι του τὸ πατρικὸ, στὴ Σκιάθο. Ἐβάρυνα. Ἐνύσταξα. Ἐκοιμήθη. Παραμονὴ Γεννήσεως, καὶ ἐγὼ πλησίασα τοὺς κεκοιμημένους: Ἀφοῦ ἡ κατάστασή τους δὲν μοῦ εἶναι πλέον ἀπεχθής, ἀφοῦ δὲν νοιώθω παρὰ τὴν Μωραϊτιδικὴ καὶ Παπαδιαμαντικὴ εὐωχία καὶ τὴν εὐωδία τοῦ «οἴνου μαύρου σπιτίσιου», κάνω καὶ ἐγὼ, μὲ θερμὰ τὰ μέλη, μὲ μαλακίες παντοῦφλες καὶ βελουδίνας πιτζάμες, τὴν κίνησιν, ζυπνῶ ἀργὰ καὶ πληρῶ τὸ καρχησιόν μου, οἴνου εὐώδους παλαιοῦ...

Ὁ μεταστάς Σάββας ὁ Ἐρυθροτερμινθεὺς (ὁ καὶ Νέος Φιλὸλόγος (ἐγ)καλούμενος), ἔλεγε γιὰ τὸ σῶμα τῶν κεκοιμημένων, ὅτι ὑφίσταται μία βραδεία ὀξειδωσις... Ὠρμιάζει!

Κι ὁ οἶνος; Τί εἶναι ἐτούτος ὁ οἶνος ὁ κεκραμένος - ἄκρατος, ἐντὸς τοῦ ἀμφορείδιου ἐτούτου; Μπρέ! Μπάρμπ' Ἀλέκο; Μπὰς καὶ τσουλίσαμε μαζὶ πίσω πολὺ στὰ χρόνια καὶ ἔστωσαν πρώτοι οἱ ἔσχατοι; «Τί ἀντίκα εἶν' ἐτούτης; συλλογοῦμαι... ἕνα λαθίνι ἴσαμι χιλίων χρόνων, φέρει ἀποτύπωμα σφραγίδος λατινικῆς μὲ χρῶμα ἐρυθρόν - σάμπως καὶ μὲ οἶνο καὶ αὐτὴ πεποιημένη.

Vinum saeculi cariosi
Οἶνος γένους σαπρού.

Σωτήρης Ραπτόπουλος

Τοὺς εἶχε σαπίσει τὸ κρασί; Σσητηπὸς καὶ ὀδωδός; Κι ἔχει μόνον δὲν τὸ ἐπέταξαν, ἀλλὰ τὸ διαφήμισαν κι' ὄλας ἐπάνω εἰς τὸ ἀμφορείδιον; Καὶ τὸ ἐπούλησαν νὰ τὸ πιοῦνε ἄνθρωποι; «Ἐπὶ οἴνου, γινωμένος, ὄρμος», λέει ὁ Δημητράκος... Καλὴ του ὠρα, ἐκεῖ ποῦ εἶναι....

Ὡστε ἔτσι λοιπόν, δὲν σημαίνει σάπιος. Σημαίνει ὄρμος, τῆς ὠρας, νὰ γίνει πιῶμα, πόμα.

Poma tibi edenda sunt. Δεῖ σὲ ἐσθίειν ὀπύρας.

Τώρα, ποῦ εἶναι τῆς ὠρας. Οὐ γὰρ ἄωροι εἰσίν.

Δὲν μᾶς τὰ λέει λοιπὸν καλὰ ἡ καθηγήτρια, ὅτι ὁ λυρικός ποιητὴς τοὺς ἐπέταξε εἰς τὴν μούρην τῶν Σκοπελιτῶν ὅτι ὁ οἶνος τους, ὁ Πεπαρήθιος, εἶχε μυρίσει ἀπὸ τὴν σήψη... Ναι, σαπρὸς ἦταν... Ἀλλὰ εὐώδης καὶ πλήρης ἀνθέων, τὰ ὁποῖα καταλείπουν εἰς τὸ τελικὸν προῖον ἀρωμα ἀνάλογον. Οἶνος ἀρωματικῆς. Τρίμμα. Πόμα μετ' ἀρωμάτων.

Ὁμοια ἐκεῖνος ὁ μαῦρος οἶνος («τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεπαρήθου») ποῦ μετήγγισαν ἀπὸ τὴν οἶναγωγὸ ὀλκάδα στὴν βάρκα τους οἱ «ἐπιμηθεῖς εἰς τὸν βράχον» τοῦ ἄλλου Ἀλεξάνδρου...

Δὲν εἶναι, λοιπόν, ἡ σαπρότης σαπίλα, καὶ τέρμα; Ὁχι. Ἦταν στοὺς ἀρχαίους μας ἑαυτοὺς μία μόνη ἔννοια, ἡ σαπρότης καὶ ἡ ὠρίμανση ἢ κατιούσα ἦταν ἡ ἀνούσα. «Ἄνω τε καὶ Κάτω Ὀδὸς μία καὶ αὐτή», ἐπιμένει ὁ Ἐφέσιος. Ἀργότερα τὴν διακρίναμε. Καὶ κρατήσαμε τὴν σήψη. Ἀπὸ φόβο. Ἐχομε μία δικαιολογία: Εἶναι ἡ γλώσσα μας ἐπικίνδυνον ἐργαλεῖο. Καλὸ εἶναι νὰ τῆς φέρσαι μὲ σεμνότητα.

Σηκώνει τὸ ποτήρι του καὶ πίνει στὴν ὑγεία μας. «Ἰνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἑλιπίδα». Κι ἄς εἶναι πολλὲς φορὲς δυσκολοκατάπιτος, ἔμένα μιά φορά, ἔστω κι' ἀργά, μ' ἔπεισε ὅτι εἶναι ἡδὺς καὶ φιλόγλυκος ὡς ὁ τριτοξάδερφός του:

Καλὰ Χριστοῦγεννα, Ἀλεξάνδρε!...

